

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

**Hallituksen esitys 64/2015 vp laeiksi palkkaturvalain 11 ja 11 a §:n kumoamisesta ja merimiesten palkkaturvalain, työttömyysturvalain, julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain, vuorot-
teluvapaalain ja sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 23 §:n muuttamisesta**

Hallituksen esityksessä ehdotetaan:

- 1) Lakimuutoksia, jotka mahdollistavat palkkaturvatehtävän keskittämisen yhteen ELY-keskukseen.
- 2) Työttömyysturva-asiamiehen tehtävän lakkauttamista
- 3) Eräitä organisatorisia muutoksia EU- ja ETA-maiden ja Sveitsin sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevaan kansalliseen toimeenpanoon

Palkkaturvan keskittäminen

Palkkaturva-asioita käsitellään nykyisin 13 ELY-keskuksessa. Palkkaturva-asioiden lukumäärä ei jakaudu tasaisesti ELY-keskusten kesken, vaan esimerkiksi Uudenmaan ELY-keskuksessa käsitellään noin 40 prosenttia koko maan palkkaturva-asioista. Vastaavasti on useita ELY-keskuksia, joissa palkkaturvahakemusten lukumäärä on vähäinen ja niitä käsittelevien virkamiesten tehtäviin kuuluu etupäässä muita tehtäviä.

Palkkaturvahakemusten hajautetun käsittelyn keskeisin ongelma on, että palkkaturva-asioiden ruuhkaa ei voida tarkoituksenmukaisella tavalla tasata ELY-keskusten välillä. Käsittelyajat vaihtelevatkin ELY-keskuksittain paljon. Lisäksi niissä ELY-keskuksissa, joissa palkkaturva-asioiden lukumäärä on hyvin pieni, palkkaturva ei muodosta tehtävää hoitavien virkamiesten työajasta kuin pienen osan, jonka vuoksi osaaminen ei pääse kehittymään. Tehtävähoidon jäädessä ELY-keskuksen yksittäisille virkamiehille tekee palkkaturvajärjestelmästä myös haavoittuvan. Henkilövaihdokset, vuosilomat, perhevapaat ja pidemmät sairauslomat aiheuttavat haasteita hakemuskäsittelyyn, vaikka sijaisjärjestelyistä olisi huolehdittu. Sijaisilla ei nimittäin ole käytännössä samoja edellytyksiä huolehtia palkkaturvan toimivuudesta ELY-keskuksessa.

Tarkoituksena on keskittää palkkaturvatehtävät hallinnollisesti Uudenmaan ELY-keskukseen, jossa luotaisiin valtakunnallisesti palkkaturva-asioiden käsittelystä vastaava yksikkö. Tämä mahdollistaisi palkkaturvaan liittyvien erikoistumistehtävien muodostumisen ja sen myötä syvällisemmän osaamisen. Lisäksi palkkaturvahakemusten käsittelyajat yhtenäisivät ja useilla alueilla lyhentyisivät. Keskitetyssä yksikössä henkilövaihdoksilla, vuosilomilla ja sairauslomilla eivät enää aiheuttaisi keskeytyksiä palkkaturva-asioiden käsittelylle, koska suuressa yksikössä sijaisuuksia hoitavat pääasiassa henkilöt, jotka muutoinkin hoitavat palkkaturvaa.

Palkkaturvalakia (866/1998) ehdotetaan muutettavaksi siten, ettei siinä rajoitettaisi mahdollisuuksia määrätä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain 5 §:n nojalla ase-
tuksella siitä, mikä ELY-keskus on toimivaltainen käsittelemään palkkaturva-asian. Varsinai-
sesta keskittämisestä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

Työttömyysturva-asiamiehen tehtävän lakkauttaminen

Jokaisessa ELY-keskuksessa toimii nimetty työttömyysturva-asiamies, jonka tehtävänä on toimialueellaan valvoa työvoimapolitiittisten lausuntojen lausuntokäytännön lainmukaisuutta ja yhdenmukaisuutta. Laki ei määrittele tarkemmin valvontatehtävän sisältöä. Valvonta on voinut perustua esimerkiksi kansalaisten tai muiden tahojen yhteydenottojen kautta esille tuleviin epäkohtiin. Jotkut ELY-keskukset ovat puolestaan toteuttaneet valvontaa seuraamalla muutoksenhakuasteiden ratkaisuja ja tarkastamalla pistokoeluonteisesti tiettyjä lausuntokokonaisuuksia, esimerkiksi yrittäjyyteen tai opiskeluun liittyviä työvoimapolitiittisia lausuntoja. Käytännössä työttömyysturva-asiamiehen merkitys on kuitenkin jäänyt lähes olemattomaksi.

Henkilöresursseja tehtävään on käytetty koko maassa noin yhden henkilötyövuoden verran. Työttömyysturva-asiamiehet tekivät vuonna 2014 valituksia tai poistohakemuksia 5 kappaletta. Työvoimapolitiittisten lausuntojen lukumäärä oli samaan aikaan 2,5 miljoonaa.

Työttömyysturva-asiamiehen tehtävä on muodostanut tehtävään nimettyjen virkamiesten työajasta hyvin pienen osan. Tämän vuoksi heidän asiantuntijuus työttömyysturva-asioissa ei ole päässyt kehittymään sellaiselle tasolla, että heillä olisi hyvät edellytykset ohjata ja valvoa TE-toimistoja työttömyysturva-asioissa.

Työttömyysturva-asiamiehen tehtävä ehdotetaan lakkautettavaksi. Tavoitteena on jälkikäteen valvonnan sijasta vahvistaa ELY-keskuksen kykyä huolehtia työttömyysturvan toimeenpanon ennakkolisesta ohjaustehtävästä. Työttömyysturva-asioiden ohjaus keskitettäisiin niin ikään Uudenmaan ELY-keskukseen. Keskittäminen syventäisi ELY-keskuksen asiantuntijuutta työttömyysturva-asioissa ja parantaisi oikeudellisen viranomaisohjauksen saatavuutta.

Muutos ei vaikuttaisi työnhakijoiden asemaan, sillä asiakasneuvonta olisi jatkossakin TE-toimistojen ja valtakunnallisen puhelinpalvelun tehtävä. Asiakasneuvonta ei ole ollut työttömyysturva-asiamiehen lakisääteinen tehtävä.

Organisatorisia muutoksia sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevassa kansallisessa toimeenpanossa

TE-toimistot vaihtavat eräissä EU- ja ETA-maiden ja Sveitsin välisissä rajat ylittävään työnhakuun liittyvissä tilanteissa tietoja työnhakijoista ulkomaan viranomaisten kanssa. Tietojen vaihto perustuu Euroopan unionin lainsäädäntöön.

Esityksessä ehdotetaan, että TE-toimistojen lisäksi yhteysviranomaisena Suomessa toimisi rajat ylittävään työnhakuun liittyvissä tilanteissa työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus (käytännössä Työlinja-palvelu). Työlinja ohjaisi muun muassa ulkomaan viranomaisten yhteydenotot tarvittaessa oikeaan TE-toimistoon ja hoitaisi ulkomaan viranomaisen tiedusteluun vastaamisen, jos ulkomaan viranomaisen tiedustelu ei liity missään TE-toimistossa asiakkaana olevaan henkilöön.

Vastaava tehtävä on kuulunut Työlinjalle jo nykyisin, kun työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus on rinnastettu TE-toimistoihin. Käytännössä ehdotetussa muutoksessa olisi kyse lainsäädännön tarkentamisesta siten, että laista ilmenisi nykyistä tarkemmin toimivaltainen viranomainen. Tehtävä työllistää Työlinjaa erittäin vähän.

Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetussa laissa säädetään yhteistyöryhmästä, joka Suomen osalta kehittää ja hallinnoi sosiaaliturvatietojen sähköistä tiedonvaihtoa eli rakenteilla olevaa EU- ja ETA-maiden ja Sveitsin välistä EESSI-tietojärjestelmää. Yhteistyöryhmässä on edustettuna muun muassa työ- ja elinkeinoministeriö. Koska sähköisiä palveluja koskevat tehtävät siirretään työ- ja elinkeinoministeriöltä vuoden 2016 alusta lukien ELY-keskusten ja TE-toimistojen kehittämisen ja hallintokeskukselle (KEHA-keskukselle), Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annettua lakia muutettaisiin siten, että yhteistyöryhmään osallistuu työ- ja elinkeinoministeriön sijasta KEHA-keskus.